

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з навчально-методичної
роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**ДЕМОКРАТИЧНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
робоча програма навчальної дисципліни**

Галузь знань **28 Публічне управління та адміністрування**
Спеціальність **281 Публічне управління та адміністрування**
Освітній рівень **другий (магістерський)**
Освітня програма **Публічне адміністрування**

Статус дисципліни **обов'язкова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри
*державного управління,
публічного адміністрування та економічної
політики*

**Наталія
ГАВКАЛОВА**

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки

Протокол № 2 від 01.09.2022 р.

Розробники:

Гавкалова Н. Л., д.е.н., професор, Гордієнко Л. Ю., к.е.н., доцент, Лола Ю. Ю., к.е.н., доцент

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Демократична децентралізація як європейський досвід публічного управління» є навчальною дисципліною, яка вивчається згідно з навчальним планом забезпечення другого рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Публічне адміністрування» в межах модуля Monnet (Erasmus+).

Мета навчальної дисципліни: сформувати у студентів другого освітнього рівня «магістр» публічного управління та адміністрування сучасну систему знань про природу та теоретичні засади демократичної децентралізації публічного управління суспільством, та виробити вміння застосовувати сучасні управлінські технології та інструментарій у практиці децентралізації, використовуючи сучасні європейські моделі і досвід.

Навчальна дисципліна складається з трьох змістових модулів: 1. Публічне управління: європейський досвід; 2. Європейські моделі децентралізації публічного управління; 3. Європейські практики демократичної децентралізації публічного управління. Кожен модуль включає чотири теми, які розкривають зміст дисципліни.

В результаті освоєння студентами навчальної дисципліни вони набувають загальні та спеціальні компетентності, серед яких здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо; здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології; здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти; здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування тощо.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Комунікація в публічній адміністрації	Територіальне управління
Вступ до публічного адміністрування	Публічні фінанси
Конституція та врядування	Соціальний розвиток
Технології публічного адміністрування	

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	РН01. Знати теоретичні та прикладні засади публічної політики, фінансів, основ та технологій прийняття
СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти	

СК07. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування	управлінських рішень, управління ресурсами
СК06. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України	РН03. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.
ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	РН05. Визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії
ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології	
СК03. Здатність організувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування	
ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо	РН06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур
ЗК03. Здатність розробляти та управляти проектами	
СК02. Здатність організувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери	
СК06. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України	
СК09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування	
ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології	РН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	
СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти	

СК03. Здатність організувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування	РН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності
СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними	
СК11. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку систем на загальнодержавному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях	
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	РН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень
ЗК03. Здатність розробляти та управляти проєктами	
ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології	
СК03. Здатність організувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування	
СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях	
СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції	
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	РН12. Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків
СК11. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку систем на загальнодержавному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях	
ЗК04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.	РН13. Ініціювати, розробляти та організувати впровадження інноваційних проєктів на різних
СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти	

СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції	рівнях публічного управління та адміністрування
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	РН15. Уміти використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування
ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології	
СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти	
СК02. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери	
СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях	
СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Публічне управління: європейський досвід

Тема 1. Теоретичні засади демократичного публічного управління

- 1.1. Сутність демократичного публічного управління.*
- 1.2. Предметна область теорії публічного управління.*
- 1.3. Поняття та види публічного управління.*
- 1.4. Специфіка демократичного публічного управління.*
- 1.5. Адміністрування та менеджмент у публічному управлінні.*

Тема 2. Основи демократії: європейський досвід

- 2.1. Поняття політичного режиму.*
- 2.2. Типи демократичного публічного управління.*
- 2.3. Європейські демократичні режими.*
- 2.4. Досвід організації публічної служби в європейських країнах.*
- 2.5. Європейський досвід соціального партнерства.*

Тема 3. Управлінські традиції в Європі та сучасні підходи до децентралізації управління

- 3.1. Європейські управлінські традиції.*
- 3.2. Сучасні концепції децентралізації управління.*
- 3.3. Реформа публічного адміністрування в Європейському Союзі.*
- 3.4. Децентралізація владних відносин в європейських країнах.*
- 3.5. Європейські програми підтримки адміністративної реформи в Україні.*

Тема 4. Європейський досвід регіонального і місцевого управління

- 4.1. Новітні європейські концепції регіонального управління.*
- 4.2. Сучасні європейські концепції місцевого самоврядування.*
- 4.3. Зміна способу мислення муніципальних службовців.*

Змістовий модуль 2. Європейські моделі децентралізації публічного управління

Тема 5. Засади побудови європейських моделей децентралізації публічного управління

- 5.1. *Європейський управлінський простір (ЄУП): поняття та сутність.*
- 5.2. *Основні рамкові документи децентралізації управління в Європі.*
- 5.3. *Основні принципи якісного нормативно-правового регулювання процесу децентралізації.*
- 5.4. *Місьцеве самоврядування як децентралізована форма управління..*

Тема 6. Тенденції децентралізації управління в деяких країнах Західної Європи

- 6.1. *Італійська модель децентралізації державного управління і місцевого самоврядування.*
- 6.2. *Особливості Французької моделі децентралізації управління.*
- 6.3. *Тенденції децентралізації управління в Великобританії.*
- 6.4. *Особливості децентралізації управління у країнах центральної Європи.*
- 6.5. *Тенденції децентралізації управління в Німеччині.*

Тема 7. Тенденції децентралізації управління в країнах Прибалтики

- 7.1. *Естонська модель децентралізації державного управління.*
- 7.2. *Особливості моделі децентралізації управління в Латвії.*
- 7.3. *Модель децентралізації управління в Литві.*

Тема 8. Розробка моделей і практичний досвід децентралізації управління східноєвропейських країн

- 7.1. *Моделі і практичний досвід децентралізації управління в Республіці Польща.*
- 7.2. *Досвід децентралізації управління у Чеській Республіці.*
- 7.3. *Модель і досвід децентралізації управління Словацької Республіки .*
- 7.4. *Угорський досвід децентралізації управління.*
- 7.5. *Інституційні рішення регіонального співробітництва східноєвропейських країн.*

Змістовий модуль 3. Європейські практики демократичної децентралізації публічного управління

Тема 9. Демократична децентралізація та діджиталізація органів влади та суспільства: досвід Євросоюзу

- 8.1. *Діджиталізація органів державної влади як основа адміністративної трансформації: європейські цінності.*
- 8.2. *Досвід діджиталізації публічного управління в країнах світу.*
- 8.3. *Аналіз процесу діджиталізації в Україні.*
- 8.3. *Вимірювання рівня готовності суспільства до процесів глобальної діджиталізації.*

Тема 10. Фіскальна децентралізація органів державного управління

- 9.1. *Досвід фіскальної децентралізації в Європі.*
- 9.2. *Аналіз фіскальної децентралізації в Україні.*
- 9.3. *Бюджетний процес в громадах.*

Тема 11. Проєктний підхід та міжсекторальна співпраця органів державної влади

- 10.1. *Програмно-цільовий підхід до розвитку регіонів.*
- 10.2. *Європейська практика управління проєктами в публічному секторі.*
- 10.3. *Грантові програми та фонди місцевого розвитку.*

10.4. Написання та подання проєктних пропозицій.

Тема 12. Демократія, децентралізація та діджиталізація в глобальному вимірі

12.1. Дослідження рівня та взаємозв'язку демократичного, інформаційного та соціально-економічного розвитку країн.

12.2. Політика збалансування регіонального розвитку в європейських країнах.

12.3. Методи аналізу рівномірності розвитку регіонів.

12.4. Демократична децентралізація та трансформація цінностей суспільства.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування таких способів подання (представлення) інформації здобувачеві в ході його пізнавальної діяльності, реалізований через дії, які пов'язують викладача й здобувача, а саме:

1. Пояснювально-ілюстративний метод, або інформаційно-рецептивний.
2. Репродуктивний метод (репродукція – відтворення).
3. Метод проблемного викладу.
4. Частково-пошуковий, або евристичний, метод.
5. Дослідницький метод.

Серед продуктивних методів навчання, спрямованих на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, таких як проблемні лекції (теми 1 – 12); міні-лекції; презентації (теми 1 – 12); робота в малих групах (теми 1 – 12); семінари-дискусії (теми 1 – 12); мозкові атаки (теми 9 – 12); кейс-стаді (теми 1 – 8); дебати (теми 1 – 8); розбір управлінських ситуацій (теми 1 – 8), ділові та рольові ігри (теми 9 – 12), науково-практичні конференції (тема 12), модерація (теми 1 – 12), тощо.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студента враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Демократична децентралізація як європейський досвід публічного управління» передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти залік – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку відповідно до графіку навчального процесу.

Залік виставляється як загальна сума балів, набраних за результатами поточного контролю.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Поточний контроль включає оцінювання студентів під час семінарських і практичних занять на основі виконаних практичних завдань (5 балів за кожне завдання) за уміння використовувати сучасні технології та інструментарій європейського публічного управління. Загальна кількість балів за практичні завдання – 60 балів.

Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни «Демократична децентралізація як європейський досвід публічного управління» в межах поточного контролю включає також таку форму як колоквиум. Протягом семестру студенти пишуть три колоквиуми. Максимальна оцінка за кожен колоквиум – від 13 до 14 балів. Максимальна кількість балів за трьома колоквиумами – 40 балів. Перший колоквиум включає теми 1 – 4, а другий колоквиум – теми 5 – 8, третій колоквиум – 4 теми. Структура колоквиуму: 1) два теоретичних питання; 2) 10 відкриті тести на доповнення (максимальна оцінка за кожен тест – 1 бал).

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція на тему «Теоретичні засади демократичного публічного управління»	Робота на лекції	-
	Практичне заняття	Семинар за темою " Теоретичні засади демократичного публічного управління "	Практичне завдання	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Підготовка тез і презентації	Тези до семінару Презентація		
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція на тему «Основи демократії: європейський досвід»	Робота на лекції	-
	Практичне заняття	Семинар за темою «Основи демократії: європейський досвід»	Практичне завдання	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Підготовка тез і презентації	Тези до семінару Презентація	
Тема 3.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція на тему «Управлінські традиції в Європі та сучасні підходи до децентралізації управління»	Робота на лекції	-
	Практичне заняття	Семинар заняття за темою «Управлінські традиції в Європі та сучасні підходи до децентралізації управління»	Практичне завдання	5
<i>Самостійна робота</i>				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Підготовка тез і презентації	Тези до семінару Презентація	
Т е м а 4.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція на тему «Європейський досвід регіонального і місцевого управління»	Робота на лекції	-
	Практичне заняття	Семінар за темою «Європейський досвід регіонального і місцевого управління»	Практичне завдання	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Підготовка тез. Підготовка до колоквиуму	Тези до семінару Презентація Колоквиум за змістовим модулем 1	13
Т е м а 5.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція на тему «Засади побудови європейських моделей децентралізації публічного управління»	Робота на лекції	-
	Практичне заняття	Семінар на тему «Засади побудови європейських моделей децентралізації публічного управління»	Практичне завдання	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Підготовка тез і презентації	Тези до семінару Презентація	
Т е м а 6.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція на тему «Тенденції децентралізації управління в деяких країнах Західної Європи»	Робота на лекції	-
	Практичне заняття	Семінар на тему «Тенденції децентралізації управління в деяких країнах Західної Європи»	Практичне завдання	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою; підготовка тез і презентації.	Тези до семінару Презентація	
Т е м	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція на тему «Тенденції децентралізації управління в країнах Прибалтики»	Робота на лекції	-

а	Практичне заняття	Семінар за темою «Тенденції децентралізації управління в країнах Прибалтики»	Практичне завдання	5
7.		Самостійна робота		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Підготовка тез і презентації	Тези до семінару Презентація	
	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція на тему «Розробка моделей і практичний досвід децентралізації країн управління східноєвропейських»	Робота на лекції	-
Т	Практичне заняття	Семінар за темою «Розробка моделей і практичний досвід децентралізації країн управління східноєвропейських»	Практичне завдання	5
е	Самостійна робота			
м	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Підготовка тез і презентації Підготовка до колоквиуму	Тези до семінару Презентація Колоквиум за змістовим модулем 2	13
а	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція на тему «Демократична децентралізація та діджиталізація органів влади та суспільства: досвід Євросоюзу»	Робота на лекції	-
Т	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Можливості сервісу «Дія»	Практичне завдання	5
е	Самостійна робота			
м	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою; підготовка презентації. Виконання практичних завдань		
а	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція на тему «Фіскальна децентралізація органів державного управління»	Робота на лекції	-
Т	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Моделювання за допомогою симулятора бюджету ОТГ»	Практичне завдання	5
е	Самостійна робота			
м	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою; підготовка презентації. Виконання практичних завдань		
а	Аудиторна робота			
1	Аудиторна робота			
0.	Аудиторна робота			

Т е м а 1	Лекція	Лекція на тему «Проектний підхід та міжсекторальна співпраця органів державної влади»	Робота на лекції	-
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Розробка власного проекту базуючись на міжсекторальній співпраці»	Практичне завдання	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Виконання практичних завдань		
Т е м а 1 2	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція на тему «Демократія, децентралізація та діджиталізація в глобальному вимірі»	Робота на лекції	-
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Дослідження глобальних індексів розвитку країн»	Практичне завдання	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Виконання практичних завдань. Підготовка до колоквиуму	Колоквиум за змістовим модулем 3 Залік	14
Загальна максимальна кількість балів для заліку				100

Рекомендована література

Основна

1. Зміст, принципи та мета реформи з децентралізації : посіб. / уклад. А. Сербіна, В. Козіна, М. Бризіцький. – К. – 2019. – 40 с.
2. Методологія публічного управління : навч. посіб. / уклад. І. В. Шпекторенко. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 120 с.

Додаткова

3. Архипенко І. М. Зарубіжний досвід децентралізації влади : уроки для України / І. М. Архипенко // Теорія та історія державного управління. – 2018. – Вип. 4 (39). – 7–15.
4. Гавкалова Н. Демократична децентралізація та діджиталізація органів влади: досвід Євросоюзу/ Н. Гавкалова, Ю. Лола // Інфраструктура ринку. – 2019. – № 36. – 300–306.
5. Гавкалова Н. Л. Науковий твір «Децентралізація як приклад демократичного управління суспільством в Європі. Методика навчання / Н.Л. Гавкалова, Л. Ю. Гордієнко, Ю. Ю. Лола // Свідectво про реєстрацію авторського права на твір № 106005. – К. : Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності». – 2021.– 68 с.
6. Лозинська І. О. Європейський досвід трансформації систем публічного управління та можливість його впровадження в Україні / І. О. Лозинська, В.В. Баштанник // Право та державне управління. – 2018. - №1 (30). Том 2. – С. 30–35.
7. Gavkalova N., Lola Y., Prokopovych S., Sybirtsev V., Diachek V. Neural Network Modeling of E-Government Development and the Socio-Economic Environment. International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE) ISSN: 2277-3878, Volume-8, Issue 3C, November 2019. P. – 189-194.

8. Gavkalova N., Lola Y., Prokopovych S., Mykhailenko D. Influence of the Country's Information Level on Its Economic Development. АЕВМР. Vol. 99. Available: <https://www.atlantispress.com/proceedings/mdsmes-19/articles?q=lola>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

9. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця . – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=7458>

10. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : csu.gov.ua › sites › default › files › commemorative_constitution_2021

11. Концепція реформування публічної адміністрації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/administr/Koncrsiya_reform_pabl_admin_2.

12. Нормативні акти України . – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.